

У нар. паданнях Л. згадваецца як дрэва-арыенцір. У фалькл. творах шырока асэнсоўваецца побытавая і рытуальна-абрадавая функцыі Л. У *вясельных песнях* пчыпаюць лінавы ліст, у *каравайных песнях* пякуць на ім *каравай*, каб ён рос, «як ліпанька», лінавыя дровы — паліва для агню, на якім будзе пячыся каравай:

Стаяла ліпушка сорак лет,
Рубіце яе, кладзіце яе на загнет —
На тым загнеце каравай печ.

Шэраг фалькл. твораў сведчыць пра існаванне старажытных уяўленняў пра сакральнасць Л.:

У роўным полі ліна стаяла,
Ліпка ж мая зеляньняя!
Ліпка стаяла, свечка гарэла,
Свечка гарэла, іскрачка пала,
Іскрачка пала, возера стала.

Апісанне гэтага дрэва мае рысы ўзвелічэння, захаплення ім, выяўляе медыятыўнае значэнне Л., якая злучае неба з зямлёй, «той» свет з «гэтым», што адпавядае функцыям *Дрэва Сусветнага*: «На ёй (ліне) лісце шырокае, яна з сонейкам іграець, вярхом неба дастае, лісцем землю прыкрывае». У гэтай ролі можа выступаць таксама лінавы мост. Уяўленні пра медыятыўныя ўласцівасці Л. адбіліся на яе сувязі з вобразам мядзведзя (у казках мядзведзь на лінавай назе). Вобраз Л. ў бел. фальклоры выяўляецца ў комплексе з *Дунаем*, морам, гарамі, полем. У вусна-паэтычных творах гэта дрэва не ўключаецца ў культурны пейзаж, хоць яно расло побач з чалавечым жыллом. Л. як сакральнае дрэва, размешчанае ў незвычайных мясцінах, малюецца ў замках, у якіх часта выступае разам з дубам: «На моры, на кіяні, на востраві, на Буяні, стаіць стар дуб, пад тым стар дубам стаіць лінавы куст». На незвычайнай Л. лакалізуюцца тры дзевы Марыі, змяя Шкурапя і інш. Гэтыя істоты могуць размяшчацца таксама ў гняздзе ці душле самой Л. У легендах чалавек, што знаецца з нячыстай сілай, раскопвае скарб пад галінастай Л., які пазней ператвараецца ў вуголле. Хлопец пры данамозе *папараць-кветкі* разумее мову прыродных аб'ектаў, знаходзіць скарбы, але гэта ўсё спыняецца пасля таго, як ён незнарок пераступае старую Л., паваленую ветрам. Фалькл. матывы тыпу «Забіла ліна Піліна», «Згубіла ліна брата Кандрата, сястру Рыніну,

што палівала лініну» могуць быць вынікам уяўленняў пра здольнасць Л. помсціць людзям за парушэнні традыцый. Існаваў міф пра пошуканне людзей ад Л. У казцы пра Піліпку дзед вычасаў з лінавага паленца чурбачок, баба паклала яго ў калыску і стала калыхаць. З чурбачка вырас хлопчык Піліпка, імя якога ў нар. этымалагізацыі чытаецца як словы «Пі, ліпка!», што магла гаварыць баба пры калыханні лінавага чурбачка. У некаторых песнях і прымаўках назіраецца сувязь Л. з імем Піліп. У бел. фальклоры вобраз Л. найчасцей сімвалізуе жанчыну-маці, маладзіцу ці дзяўчыну шлюбнага ўзросту: «І ты, матка ліна Валяяна, красная дзявіца, і ты, трукень Іван, параней уставайце, сваіх дзетак набуджайце і пасылайце іх у цёмныя лясы». Расставанне перад вяселлем маці з дачкою перадаецца праз імя Л., якая ўсю восень з лісцейкам гаварыла і якая застаецца толькі з голлейкам і карэннем. Л., што цвіла жоўтымі кветкамі, у песнях сімвалізуе свякроў ці саму нявесту.

Ой, ліна, ліна Дунай услала,
Наша Лідачка хвалы даждала.

У некаторых бел. баладах з матывамі пасмяротнага ператварэння закаханых у дрэвы на жаночай магіле расце «ліпушка маладзенька», якую дастае явар ці дуб, прабіваючы сцяну.

Літ.: Малюха М. Фразеологізмы с канцэптам «дерево» в зеркале народной культуры: (На материале восточнославян. и пол. языков). Мн., 1998. С. 79—183; Швед І. «Ой, ліна, ліна Дунай услала...»: Вобраз ліпы ў духоўнай спадчыне беларусаў // Роднае слова. 1999. № 7; Яеж. Раслінныя сімвалы беларускага фальклору. Брэст, 2000. С. 80—111.

І. А. Швед.

ЛІПЛЯНСКІ НАРÓДНЫ ФАЛЬКЛОР-НЫ АНСАМБЛЬ «ВЯСНЯНКА» сельскага Дома культуры Лельчыцкага раёна. Заснаваны ў 1965, з 2002 народны. Кіраўнікі: Г. Дашкевіч (1965—68), Н. Сечка (1968—2004). У рэпертуары бел. нар. песні («Ой, ты, дубе галянсты», «А ў полі бяроза», «Цячэ рэчанька», «Чырвона каліна», «Скрышка бы не грала», «Пойдзем лугам», «За гаем, гаем», «Як пад горкай ля вады» і інш.), песні кампазітара-аматара У. Журавіча («Расцвітай, Палессе», «Весела гармонь іграе», «Гармонік» і інш.). Калектыў — дыпламант Міжнароднага фестывалю харэаграфічнага мастац-

Ліпянскі народны фальклорны ансамбль «Вяснянка».

тва «Сожскі карагод» (Гомель, 1999, 2002), удзельнік Міжнароднага фестывалю «Славянскае брацтва» (г. Добруш, 2003), Рэспубліканскага свята «Дажынкi» (г. Мазыр, 2001), Рэгіянальнага фестывалю песеннага майстэрства на приз М.Дрынеўскага «Гэты дзіўны спеў з глыбінь народных» (г.п. Лельчыцы, 2004, 3 месца). Зняўся ў музычных фільмах «Спяшайцеся будаваць дом» і «Народныя напевы» (1967). Выступаў на Бел. тэлебачанні ў праграме «Запрашаем на вячоркі» з абрадам «Свята ўраджаю».

С. С. Авадок.

ЛІПНІЦКІ НАРОДНЫ ФАЛЬКЛОРНА-ЭТНАГРАФІЧНЫ ГУРТ «СКІБІЧАЊЕ» сельскага Дома культуры Драгічынскага раёна. Заснаваны ў 1975, з 1996 народны. Кіраўнік: Г. Міхаевіч (з 1975), Р. Гук (з 1978), Н. Кучык (з 1985), Л. Селех (з 1991), Я. Паўлючык (з 1994), М. Сукач (з 1998). Працуе ў аўтэнтычным кірунку. У рэпертуары бел. нар. песні («Сонэйка», «Шо мні маты робыты», «Мельнык», «Вы музыкі хоромы», «Прала б я кудэліцу», «Жаль мні козака» і інш.), танцы («Ой, за гаем, гаем», «Ночка», «Лысы», полькі «Галепка», «Гарбуз» і «Мост»), веснавы карагод «Стрылка», прыпеўкі. Пастаўлены абрады Калядкі, Шчадроўкі, Галэя, Зажынкi, Дажынкi, Вяселле і інш. Калектыў — дыпламант міжнародных фестывалю фальклору «Палескі карагод» (г. Пінск, 1994, 2000), «Еўрапейскія сустрэчы над Бугам» (г. Сакалоў-Падляскі, Польшча, 2004), Рэспубліканскага фестывалю «Беларуская полька» (г. Чачэрска, 1996), Усебел. фестывалю фалькл. мастацтва «Берагіня» (г.п. Акцябрскі, 2004), абласнога фалькл.-эт-

награфічнага фестывалю «Талакуха на Бярэсці» (г. Баранавічы, 2001), лаўрэат фестывалю нар. мастацтва «Беларусь—мая песня» (1997—98). Пры ім існуе дзіцячы фалькл. гурт-спадарожнік «Ліпачка».

В. Дз. Ліцьвінка.

ЛІПСКІ Уладзімір Сцяпанавіч (п. 6.5. 1940, в. Шолкавічы Рэчыцкага р-на), пісьменнік. Скончыў БДУ (1966). Літаратурныя прэміі імя Я. Маўра 1993, імя В. Віткі 1997. Дзяржаўная прэмія Беларусі 2001. Тэматычна з фалькл. творамі звязаны казкі Л. «Пра Андрэйку Добрыка і чорціка Дуроніка», «Разумны пеўнік», вобразы якіх пераклікаюцца з традыцыйнымі нар. персанажамі. У форме нар. забаўлянак, жартаў, небыліц, лічылак напісаны і творы для дзяцей «Антонік-Понік» (1995), «Каралева белых прынцэс» (2000), «Наша Мама» (2002). Многія дакументальныя кнігі Л. насычаны нар. анекдотамі, жартамі, прыпеўкамі, загадкамі, прыказкамі, прымаўкамі: «Адпяванне жывых» (1993), «Я: Праўдзівы аповяд пра твой і мой радавод» (1998), «Мама. Малітва сына» (1999), «Бацька. Письмы сына» (2004). У апавесці «Адпяванне жывых», прысвечанай землякам з вёскі Шоўкавічы, выкарыстаны нар. гутарковая мова вяскоўцаў, нар. жарты і анекдоты, прыпеўкі і песні. У кнізе «Мама. Малітва сына» апісваюцца нар. святы Юр'е, Дабравешчанне, Сёмуха, Вялікдзень, прыводзяцца нар. песні. Твор напісаны эмацыянальнай, вобразнай мовай, багатай трапнымі нар. параўнаннямі, фразеалагізмамі («наталіўся ўспамінамі, як пчолка — нектарам, як вавёрка — арэхамі, як дзіця — сонейкам» і інш.). У дакументальнай апавесці «Басаноў па зорках» (2000), прысвечанай творчасці кампазітара І. Лучанка, прыводзяцца нар. песні, прыпеўкі, калыханкі, якія чуў кампазітар у час вандровак па Тураўшчыне разам з ансамблем «Песняры». Да кнігі «Я: Праўдзівы аповяд пра твой і мой радавод» энгіграфам узяў нар. прымаўку: «Калі не ведаеш, адкуль прыйшоў, то не ведаеш, куды пойдзеш». У кнізе шмат нар. песень, прыпевак, жартаў, дасціпных прымавак і загадак. Гэтыя нар. творы ажыўляюць кнігу, дапамагаюць заглыбіцца ў сур'ёзны тэкст: архіўныя дакументы, радаводныя схемы-табліцы. Літаратурная мова ў кнізе спалучаецца з нар. гутарковай, на якой у творы гавораць жывыя сведкі нядаў-